

THE RANCHO LEVELS OF COGNITIVE FUNCTIONING

ՌԱՆՉՈՅԻ ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆՆԵՐԸ

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՄ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱՋԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
COGNITIVE LEVEL I No Response ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ I ՉԻ Արձագանքում	<ul style="list-style-type: none"> be unresponsive to sounds, sights, touch or movement. Դեռ չի պատասխանում ձայներին, տեսողության, դիպչելին կամ շարժումներին: 	<ul style="list-style-type: none"> Keep the room calm and quiet. Մենյակը պահել հանգիստ և լուռ: Keep comments and questions short and simple. Մեկնաբանությունները եւ հարցերը կազմել կարճ և պարզ: Explain what is about to be done using a “calm” tone of voice. Բացատրել ցածր ձայնով ինչ պետք է արվի:
COGNITIVE LEVEL II Generalized Response ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ II Ընդհանրացված Արձագանք/պատասխան	<ul style="list-style-type: none"> begin to respond to sounds, sights, touch or movement Սկսել է պատասխանել ձայներին, ցուցմունքներին, դիպչելին կամ շարժումին: respond slowly, inconsistently, or after a delay Պատասխանում է դանդաղ, փոփոխական կամ լշագմով: respond in the same way to what they hear, see or feel. Responses may include chewing, sweating, breathing faster, moaning, moving, and increasing blood pressure. Պատասխանում է նյն ձևով, ինչ լսում, տեսնում կամ զգում է: Պատասխանը ընդգրկում է, ծամել, քրտնել, 	<ul style="list-style-type: none"> Same approach as for Level I. Վերոնշ առումով մոտ է I. Մակարդակին:

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՍ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
COGNITIVE LEVEL III Localized Response ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ III Տեղայինացված պատասխան	<p>շնչել արագ , հառաչել, շարժվել, և արյան ճնշման բարձրացում:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ be awake on and off during the day Օրվա ընդացքում ժամանակ առ ժամանակ արթն լինել: ♦ make more movements than before; react more specifically to what they see, hear, or feel. For example, they may turn towards a sound, withdraw from pain, and attempt to watch a person move around the room ♦ Ավելի շարժվել քան առաջ, ավելի արձագանքել հատկապես երբ տեսնում, լսում, զգում են: Օրինակ, շրջվել ձայնի տվյալով, ցավից հետ քաշել, փորձել հետևել սենյակում շարժվող անձին: ♦ react slowly and inconsistently Արձագանքել դանդաղ, ոչ հաճախ: ♦ begin to recognize family and friends Մկսել ճանաչել հարազատներին և ընկերներին ♦ follow some simple directions such as “look at me” or “squeeze my hand” Հետևել պարզ ցուցումներին “ ինձ նայիր կամ ձերքս սեխմիր ” ♦ begin to respond inconsistently to simple questions with “yes” and “no” head nods Մկսել է արձագանքել, ոչ հաճախ պարզ հարցերին “ Այո կամ ոչ” ♦ respond more consistently to familiar people. Արձագանքում է ավելի հաճախ հարազատներին: 	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Limit the number of visitors to 2-3 people at a time. Մահմանափակ այցելուների քանակ 2-3 անձի մինչև ժամանակ: ♦ Allow the person extra time to respond, but don’t expect responses to be correct. Անձին տվեք հավելյալ ժամանակ արձագանքել, բայց մի սպասեք ճիշտ պատասխան: ♦ Give the person rest periods. Անձին հանգստի ժամանակ տվեք: ♦ Tell the person who you are, where they are, why they are in the hospital, and what day it is. Անձին ասացեք, ով ե՛ք, որտեղ ե՛ք, ինչու ե՛ք հիվանդանոցում և տվյալ օրվա ամսաթիվը: ♦ Bring in favorite belongings and pictures of family members. Բերեք հիվանդի սիրած առարկաներ, և հարազատների նկարներ: ♦ Engage the person in familiar activities, such as listening to their favorite music, talking about their family and friends, reading out loud to the person, watching TV, combing their hair, putting on lotion, etc. Ձեռնարկեք իրեն ծանոթ ցրդամնք, ինչպես ասենք, սիրած երաժշտություն, խոսել ընկերների բարեկամների հետ, բարձրաձայն ընթերցել, դիտել հեռուստացույց, սանրել մազերը, քսկներ քսել և այլն:

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՄ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
COGNITIVE LEVEL IV Confused, Agitated ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ IV Շփոթված, մտահոգված	<ul style="list-style-type: none"> ♦ be very confused and frightened Շատ շփոթվա վախեցած է: ♦ not understand what they feel or what is happening around them Չի հասկանում ինչ է զգում կամ ինչ է կատարվում իր շուրջը: 	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Allow the person as much movement as is safe. Թողնել շարժվի այնքան քանի դեռ ապահով է: ♦ Allow the person to choose activities, and follow their lead, within safety limits. Do not force the person to do tasks or activities. Թողնել որ անձը ընտրի շարժումները ապահովության սահմաններում : Չստիպել անձին կատարել առաջադրանք կամ ցուցաբերել ակտիվություն:
COGNITIVE LEVEL IV Confused, Agitated <i>(Continued)</i> ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ IV Շփոթված, Մտահոգված <i>(Շարունակվում է)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ overreact to what they see, hear, or feel by hitting, screaming, using abusive language, or thrashing about. In some cases, they may need to be restrained to prevent hurting themselves or others Շատ սուր է ընդունում այն ինչ տեսնում է, լսում է, կամ զգում է ծեծում են, բղավում է, հայոյում է կամ առարկա է նետում: Վորոշ դեպքերում կարիք է լինում զսպել որպեսզի խուսափեն վնասելից իրեն կան րիշներին: ♦ be highly focused on their basic needs; i.e. eating, relieving pain, going back to bed, going to the bathroom, or going home Սուր ձևով կենտրոնանում է պարզ կարիքների դեպքում, ինչպես ասենք լտել, ցավ զգալ, անկողին մտնել, զուգարան գնալ կամ տուն գնալ: ♦ may not understand that people are trying to help them Հնարավոր է չհասկանա որ մարդիք փորձում են օգնել իրեն: 	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Give the person breaks and change activities frequently especially if they are easily distracted, restless or agitated. Տալ ընդմիջում և փոխել ակտիվության ձևը հատկապես եթե հեշտությամբ շեղվում է, անհանգիստ է կամ հուզվում է: ♦ Keep the room quiet and calm. For example, turn off the TV and radio, don't talk too much and use a calm voice. Մենյակը պահել լուռ հանգիստ, օրինակ, մարել հեռուստացյցը և ռադիոն, շատ չխոսել և պահպանել մեղմ ձայն: : ♦ Limit the number of visitors to 2-3 people at a time. Սահմանափակել այցելուների քանակը 2-3 անձ միաժամանակ: ♦ Experiment to find familiar activities that are calming to the person such as listening to music, eating, etc. Փորձել գտնել ծանոթ զբաղմունքներ, որը

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՍ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
	<ul style="list-style-type: none"> ♦ not pay attention or be unable to concentrate for more than a few seconds Իշադիր չի կամ չի կարողանում կենտրոնանալ մի քանի վայրկյանից ավել: ♦ have difficulty following directions Դժվարանում է հետևել հրահանգներին: ♦ recognize family/friends some of the time; with help, be able to do simple routine activities as feeding themselves, dressing or talking. Ճանաչում է երբեմն ընտանիքին/ընկերներին: Օգնությանը իվիճակի է պարզ կարիքները հոքալ տեղ ինքնուրյն, հագնվել կամ խոսել: 	<p>կհանգստացնի անձին, ինչպես ասենք, երաժշտություն լսել, տեղ և այլն:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Bring in family pictures and personal items from home, to make the person feel more comfortable. Տանից բերեք ընտանեկան նկարներ, անձնական իրեր, որ անձը իրեն հանգիստ ազատ: ♦ Tell the person where they are and reassure the person that they are safe. Ասացեք անձին որտեղ է և որ գտնվում է ապահով վայրում: ♦ Take the person for rides, if the person uses a wheelchair. If ambulatory, take the person for short walks in a safe environment. Տարեք նրան անվասայլակը վարելու եթե անձը անվասայլակ օգտագործել է: Եթե քայլում եք տարեք կարճ ապահով ճանապարհով
COGNITIVE LEVEL V Confused, Inappropriate, Nonagitated ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ V Շփոթված, անպատշաճ, աննկատ	<ul style="list-style-type: none"> ♦ be able to pay attention for only a few minutes Իվիճակի է լշադիր լինել մայն մի քանի րոպե: ♦ be confused and have difficulty making sense of things around them Լինել և շփոթված դժվարանում է հասկանալ ինչ է կատարվում իր շուրջ: ♦ not know the date, where they are or why they are in the hospital Չի իմանում, ամսաթիվը, որտեղ է կամ ինչու է հիվանդանոցում: ♦ need step-by-step instructions to start or complete everyday activities, such as brushing their teeth, even when physically able Կարիք ւնի քայլ-առ-քայլ հրահանգի, որպեսզի կատարի առօրյա կարիքները: ինչպես ասենք, լվանալ ատամները անգամ, եթե 	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Repeat questions or comments as needed. Don't assume they will remember what you have told the person previously. Կրկնեք հարցը կամ հրահանգը պետք եղածի չափով: Մի կարծեք, որ ինչ ասել էիք նա հիշում է: ♦ Tell the person the day, date, name and location of the hospital, and why they are in the hospital when you first arrive and before you leave. Հարցրեք նրան տվյալ օրը ամսաթիվը, հաստատության անունը, ինչու է նա հիվանդանոցում, այս ամենը հարցրեք անմիջապես, երբ ժամանում եք մինչև ձեր գնալը:

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՄ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
	<p>Ֆիզիկապես իվիճակի է:</p> <ul style="list-style-type: none"> become overwhelmed and restless when tired or when there are too many people around Լինում է ծանոաբերնված և անհանգիստ, երբ շատ մարդ կա շուրջը: have a poor memory. They will remember past events which happened prior to the accident better than their daily routine or information they have been told since the injury Վատ հիշողություն ունենալ: Հիշում է անցյալի դեպքերը, միջև վթարի պատահարը, ավելի վատ է առօրինյան կամ հրահանգները, որը տեղի ունենում է վթարից հետո: try to fill in gaps in memory by making things up Փորձում է լրացնել բացթողածը հիշելով միջոցով: may get stuck on an idea or activity and need help switching to the next step Հնարավոր է խճճվի խնդիրի մեջ և կարիք ունենա օգնության, հաջորդ քայլին անցնելուց: focus on basic needs such as eating, relieving pain, going back to bed, going to the bathroom, or going home. Կենտրոնանում է պարզ կարիքների դեպքում ինչպես ասենք տեղը, ցավի զգացումը, անկողին գնալ, զւգարան գնալ կամ տուն գնալ: 	<ul style="list-style-type: none"> Keep a calendar and list of visitors available. Օրացւյցի վրա նշեք ցանկը հնարաոր այցելուների: Keep comments and questions short and simple. Մեկնաբանւթյւնները և հարցերը տվեք կարճ և պարզ: Help the person organize and get started on an activity. Օգնեք կազմակերպել և սկսել ակտիվ գոծւնելւթյւնը: Limit the number of visitors to 2-3 people at a time. Մահմանափակել միածամանակ այցելուների քանակը 2-3 անձի: Give the person frequent rest periods when they have problems paying attention. Թւյլ տվեք նրան հաճախ հանգստանա երբ նա դժվարանում է շաղիր լինել: Limit the number of questions you ask. Try not to “test” the patient by asking a lot of questions. Ձեր հարցերի քանակը սահմանափակեք: Մի փորձեք քննել նրան շատ հարցեր տալով: Help the person connect what they remember with what is currently going on with their family, friends, and favorite activities. Օգնեք նրան հիշել ինչ է տեղի ունենում կապված ընտանիքի, ընկերների և իրեն սիտած զբաղմունքի հետ:
COGNITIVE LEVEL V Confused, Inappropriate,		<ul style="list-style-type: none"> Bring in family pictures and personal items from home. Բերեք ընտանիքի նկարներ և անձնական իրեր:

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՍ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
Nonagitated <i>(Continued)</i> ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ V Շփոթված, անպատշաճ, Աննկատ (Շարունակվում է)		տանից: ♦ Reminisce about familiar and fun past activities. Հիշեցրեք անցիալից իրեն ծանոթ տրախ դեպքեր:
COGNITIVE LEVEL VI Confused, Appropriate ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ համապատասխան Շփոթված,	♦ be somewhat confused because of memory and thinking problems. Will remember main points from a conversation, but forget and confuse the details. For example, they may remember they had visitors in the morning, but forget what they talked about Լինել շփոթված որոշ առումով, քանի որ չի հիշել և մտածել խնդիրներ: Հիշում է հիմնական խոսակցությունը, բայց մոռանում է մանրամասները: Օրինակ, հիշում է առավոտյան այցելուներին բայց մոռանում է ինչ էին խոսում: ♦ follow a schedule with some help, but become confused by changes in the routine Որոշ օգնության հետևում է ցուցակին, շփոթվում է երբ փոխվում է վարժությունը: ♦ know the month and year, unless there is a severe memory problem Գիտի ամիսը և տարին, չնայած կան մի քանի հիշել խնդիր: ♦ pay attention for about 30 minutes, but have trouble concentrating when it is noisy or when the activity involves many steps. For example, at an intersection, they may not be able to step off the curb, watch for cars, watch the traffic light, walk,	♦ Repeat things. Discuss things that have happened during the day to help the person improve their ability to recall what they have been doing and learning. Կրկնել կատարվածը: Քնարկել օրվա ընդացքում տեղի ունեցածը, օգնել հիվանդին կարողությունների բարելավմանը, կրկնել ինչ են անում և ինչ են սովորում: ♦ Encourage the person to repeat information that they need or want to remember. Խրախուսել հիվանդին որ կրկնի այն տեղեկությունները, որ կարիք չի և ցանկանում է հիշել: ♦ Provide cues to help the person start and continue activities. Ակնարկելով օգնեք, որ սկսի և շարունակի ակտիվությունը: ♦ Encourage the person to use familiar visual and written information to help the person with their memory (e.g. calendar). Խրախուսել հիվանդին որ օգտագործի ծանոթ տեսողական և գրավոր տեղեկությունները հիշողության վերականգման

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՍ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
	<p>and talk at the same time Մոտ 30 րոպե լշադիր է, դժվարությամբ լինի կենտրոնանալու երբ աղմուկ է կամ վարժությունը լինում է մի քանի բաժին, օրինակ խաչմերուկում մայթեզրին իվիճակի չէ կանգնել, նայել մեքենաներին, երթևեկության լյսին, հետյոտին և քայլել միժամանակ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ brush their teeth, get dressed, feed themselves etc., with help; know when they need to use the bathroom. Լվալ առամները, հագնվել, իքնուրյն տեղ, կարիքի դեպքում օգտվել զուգարանից, մեկի օգնությամբ: ♦ do or say things too fast, without thinking about potential consequences. Շատ արագ ասել կամ կատարել բաներ, առանց մտածելու հնարավոր հետևանքների մասին: ♦ know that they are hospitalized because of an injury, but will not understand all of the problems they are having. Գիտակցում է հիվանդանոցում է, քանի որ լինի վնասվածք, բայց չի հասկանում իրեն լնեցած խնդրի ամբողջ էությունը: ♦ be more aware of physical problems than thinking problems. They often associate their problems with being in the hospital and think they'll be fine at home.. Տեղյակ է ավելի ֆիզիկական խնդիրների մասին քան, մտային խնդիրների մասին: Հաճախ նրանք ասոցացնում են խնդիրը հիվանդանոցում գտնվելու պարագան և կարծում են տանը լավ կլինեն: 	<p>համար (օրինակ օրացույց)</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Encourage the person to participate in all therapies. They will not fully understand the extent of their problems and the benefits of therapy. Խրախուսել հիվանդին որ մասնակցի բոլոր թերապիաներին: Նրանք ամբողջությամբ չեն գիտակցում խնդրի էությունը և թերապիայի առավելությունը: ♦ Encourage the person to write down something about what they have done each day. <p>Խրախուսել որ հիվանդը գրանցի մոտավորապես ամեն օրվա իր կատարածը:</p>
COGNITIVE LEVEL VII	<ul style="list-style-type: none"> ♦ follow a set schedule. Հետևել գրի առնված ցուցակին: 	Approach for Levels VII and VIII are the same:

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՄ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱՋԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
Automatic, Appropriate ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ VII Մեքենայաբար, համապատասխան	<ul style="list-style-type: none"> ♦ be able to do routine self care without help, if physically able. For example, they can dress or feed themselves independently Իվիճակի է կատարել առօրյա խնամքի կարիքները առանց օգնության, եթե ֆիզիկապես իվիճակի է : Օրինակ, կարող է հագնվել կամ տել անկախ ինքնուրյն: ♦ have problems in new situations and may become frustrated or act without thinking first. Խնդիր էնի նոր իրավիճակներում, սկսւմ է դառնալ հիասթափված կամ գործւմ է առանց մտածելի: ♦ have problems planning, starting, and following through with activities. Խնդիր էնի ծրագրելի, սկսելի և հետևելի ակտիվությանը: 	<p>Մոտենալ Մակարդակ VII և VIII, նյն են</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Treat the person as an adult while still providing guidance and assistance in decision making. Their opinions should be respected and their feelings should be validated. Բուժել անձին որպես չափահաս միաժամանակ ապահովելով ուղղորդում և աջակցություն ցյց տալ որոշումների կայացմանը: Նրանց կարծիքները պետք է հարգել, և պետք է նրանց զգացմունքներ հաստատել:

<p>LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ</p>	<p>A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՍ ԿԱՐՈՂ Է</p>	<p>WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ</p>
<p>COGNITIVE LEVEL VII Automatic, Appropriate (continued) ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ VII Մեքենայաբար, համապատասխան (Շարունակվում է)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ have trouble paying attention in distracting or stressful situations. For example, family gatherings, work, school, church, or sports events. Դժվարություն ունի ուշադիր լինել, շեղվում է կամ սթրեսային իրավիճակներում է, Օրինակ, ընտանեկան հավաքներ, աշխատանք, դպրոց, եկեղեցի, կամ սպորտային միջոցառումներին: ♦ not realize how their thinking and memory problems may affect future plans and goals. Therefore, they may expect to quickly return to their previous lifestyle or work . Չեն գիտակցում, թե իրենց մտածողությունը և հիշողության հետ կապված խնդիրները կարող է ազդել ապագա ծրագրերին ու նպատակներին: Հետեւաբար, նրանք կարող են ակնկալել արագ վերադառնալ իրենց նախկին ապրելակերպին կամ աշխատանքին: ♦ continue to need supervision because of decreased safety awareness and judgment. They still do not fully understand the impact of their physical or thinking problems . Շարունակում է վերահսկողությունը, քանի որ նվազել է անվտանգության հարցում իրազեկությանը եւ դատողությունը: Նրանք դեռ լիովին չեն հասկանում ազդեցությունը իրենց ֆիզիկական կամ մտային խնդիրների: ♦ think more slowly in stressful situations; be inflexible or rigid, and they may seem stubborn. These behaviors are common after brain injury. Մտածել ավելի դանդաղ սթրեսային 	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Talk with the person as an adult. Use a natural and respectful tone of voice and attitude. You may need to limit the amount of information or the complexity of the vocabulary, but do not talk down to the person. Խոսեք անձի հետ որպես մեծահասակ: Օգտագործեք բնական եւ հարգալից ձայնի տոնայնություն ու վերաբերմունք: Դուք պետք է սահմանափակեք տեղեկատվության քանակը և բառապաշարի բարդությունը: ♦ Be careful when joking or using slang, because the person may take things literally and misunderstand the meaning. Also, be careful about teasing the person. Անհրաժեշտ է զգույշ լինել կատակ անելից կամ ժարգոնով խոսելից, քանի որ անձը կարող է բառացիորեն ընդունել և իմաստը չհասկանալ: Բացի այդ, պետք է ուշադիր լինել չորրորդել նրան: ♦ Be sure to check with the physicians on the person's restrictions concerning driving, working, and other activities. Do not rely only on the person with the brain injury for information, since they may feel they are ready to go back to their previous lifestyle right away. Անպայման բժշկի հետ քնարկեք անձի մեքենա վարել, աշխատել և մնացած ակտիվության սահմանափակումների մտահոգությունը: Տեղեկությունները չի վերաբերվում միայն գլխուղեղի վնասվածք ունեցողներին, քանի որ

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՄ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
	<p>իրավիճակներում լինել խստապահանջ կամ կոշտ, եւ կարող են թվալ համառ: Այս վարքագծերը շատ հաճախ է լինում ուղեղի վնասվածքից հետո:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ be able to talk about doing something, but will have problems actually doing it. <p>Կարող է խոսել ինչ - որ բանի մասին, բայց կունենան դժվարություն իրականում կատարել ն:</p>	<p>նրանք կարող են զգալ, որ իրենք պատրաստ են վերադառնալ իրենց նախկին ապրելակերպին հենց այս պահից :</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Help the person participate in family activities. As the person begins to see some of the problems they have in thinking, problem solving, and memory, talk with the person about how to deal with these problems without criticizing the person. Reassure the person that the problems are caused by the brain injury. Օգնեք անձին մասնակցելու ընտանեկան միջոցառումներին, քանի որ անձը սկսում է տեսնել որոշ խնդիրներ: Նրան մտածելու առիթ են տալիս լւծել խնդիրը, հասկանալ, այդ ժամանակ հարցրեք ինչպես խնդիրը լւծեց, բայց մի քննադատեք նրան: Հանգստացրեք անձին, որ խնդիրների պատճառը ուղեղի վնասվածքն է: ♦ Strongly encourage the person to continue with therapy to increase their thinking, memory and physical abilities. They may feel that they are completely normal. However, they are still making progress and may benefit from continued treatment. Խրախուսուեք անձին շարունակելու թերապիան, որը կավելացնի իրենց մտածելակերպը, հիշողության եւ ֆիզիկական կարողությունները: Նրանք կարող է զգան որ լիովին առողջ են: Սակայն դրանք դեռ միայն առաջընթաց է և կարող է օգուտ ստանալ շարունակական բուժման ընդացքում:

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՍ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
COGNITIVE LEVEL VII Purposeful, Appropriate ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ VII համապատասխան Նպատակալաց	<ul style="list-style-type: none"> ♦ realize that they have a problems with their thinking and memory skills. գիտակցում են, որ ունեն խնդիրներ իրենց մտածողության եւ հիշողության հմտության հետ: ♦ begin to compensate for their problems; be more flexible and less rigid in their thinking. For example, they may be able to come up with more than one way to solve a problem . Մկսւմ են կոմպենսացնել իրենց խնդիրները, լինել ավելի ճկուն եւ ավելի քիչ կոշտ, իրենց մտածողությամբ: Օրինակ, նրանք կարող են մեկից ավելի լուծւններ տալ խնդիրին: ♦ be ready for driving or job training evaluation . Պատրաստ լինել մեքենա վարելու և աշխատանքի վերապատրաստման գնալ: ♦ be able to learn new things at a slower rate. Կարողանա սովորել նոր բաներ բայց դանդաղ տեմպերով: 	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Discourage the person from drinking or using drugs, due to medical complications. If substance abuse is an issue, encourage the person to seek outside help. Հւսալքելու ենք այն անձին, որը կօգտագործի որքեից խմիչք կամ թմրադեղ, որի պատճառով կլինի օրգանիզմւմ թւնավորւմ, դրա համար պիտի խրախուսենք օգնւթյւն հարցնի դւրսւմ: ♦ Encourage the person to use note taking as a way to help with their remaining learning problems. Խրախուսել անձին գրառումներ կատարել, որպես օգնւթյւն միջոց, իրենց մնացած խնդիրների ուսուցման համար: ♦ Encourage the person to do their self-care and other daily activities as independently as possible. Խրախուսել անձին կատարել իրեն ինքնասպասարկւմը և այլ առօրյա գործողւթյւններ, որպեսզի, որքան հնարավոր է լինեն ինքնւրւյն:
COGNITIVE LEVEL VIII Purposeful, Appropriate (Continued) ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ VIII համապատասխան Նպատակալաց (Շարւնակվւմ է)	<ul style="list-style-type: none"> ♦ still become overwhelmed in difficult, stressful, rapidly changing or emergency situations .Դեռևս մնւմ է ծանրաբեռնվւած, երբ դժվարին, սթրեսային, արագ փոփոխվող կամ արտակարգ իրավիճակներում է գտնվւմ: ♦ show poor judgment in new situations and may require assistance . Յուցաբերւմ է աղքատ մոտեցւմ նոր իրավիճակներում և հնարավոր է օգնւթյւն կարիք լւնենա: 	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Discuss what kinds of situations make the person angry and what they can do in these situations. Քննարկել ինչ իրավիճակներում,է մարդը զայրանւմ եւ ինչ կարող են անել այդ իրավիճակներում: ♦ Talk with the person about their feelings. Խոսելք անձի հետ, իրեն զգացմունքներից: ♦ Help the person think about what they are going to do before they do it, and practice before they actually do it. Afterward, talk about how it went and what might work

LEVEL OF COGNITIVE FUNCTIONING ԳՈՐԾՈՂԻԹՅԱՆ ԿԱՐՈՂԻԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ	A PERSON AT THIS LEVEL WILL OR MAY: ԱՆՁԸ ԱՅՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ, ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ԿԱՍ ԿԱՐՈՂ Է	WHAT FAMILY & FRIENDS CAN DO ԻՆՉ՝ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՆԵԼ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ և ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ
	<ul style="list-style-type: none"> ♦ need some guidance to make decisions. Կարիք էնի ուղղորդվելու որոշումներ կայացնելիս: ♦ have thinking problems that may not be noticeable to people who did not know the person before the injury. Մինչև վնասվածքը մտածելու խնդիրներ չի նկատվել մարդկանց կողմից: 	<p>better next time. Օգնել անձին մտածել թե ինչ է պատրաստվում անել, միչև իրականում սկսելը: Հետո խոսել ինչպես ընդացավ և ինչը աւելի լավ կօգնի իրեն հաջորդ անգամ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Consult with Social Work and Psychology. Learning to live with a brain injury is difficult. It may take a long time for the person and family to adjust. Խորհրդակցեք սոցիալական աշխատքցի եւ հոգեբանի հետ: Դժւար է սովորել ապրելը տեղի վնասվածքով: Հնարավոր է որ դրան վարժվելը երկար տեւէի անձի եւ ընտանիք համար:

Hagen, C., Malkmus, D., Durham, P. (1979). Levels of Cognitive Functioning, *Rehabilitation of the Head Injured Adult; Comprehensive Physical Management*, Downey, CA:Professional Staff Association of Rancho Los Amigos National Rehabilitation Center.

For further information, please call Rancho at 1-877-RANCHO-1 or visit our website at www.rancho.org

Հավելյալ տեղեկությունների համար խնդրում ենք զանգել՝ 1-877-RANCHO-1 կամ այցելել մեր ցանցը www.rancho.org